

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально – науковий інститут новітніх освітніх технологій**

Кафедра адміністративного права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Актуальні питання адміністративного права та процесу;
на тему: «Використання штучного інтелекту в публічному управлінні:
адміністративно-правові ризики та перспективи»

Студенка групи: ПРзм - 11

Багрій Ілона Ігорівна

Керівник: к.ю.н., доц. Вербіцька М.В.

Національна шкала_____

Кількість балів:_____ Оцінка: ECTS__

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	5
1.1. Поняття штучного інтелекту та його роль у процесах цифровізації публічного управління.....	5
1.2. Нормативно-правові засади застосування штучного інтелекту у сфері публічного управління	9
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	14
2.1. Напрями та механізми застосування технологій штучного інтелекту у діяльності органів публічної влади	14
2.2. Адміністративно-правові ризики використання штучного інтелекту	18
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	24
3.1. Зарубіжний досвід застосування штучного інтелекту в діяльності органів влади.....	24
3.2. Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання використання штучного інтелекту в Україні	29
ВИСНОВОК	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Актуальність дослідження використання штучного інтелекту в публічному управлінні зумовлена стрімкою цифровою трансформацією державного сектору та впровадженням інноваційних технологій у процеси прийняття управлінських рішень. У сучасних умовах розвиток електронного урядування, автоматизації адміністративних процедур і використання алгоритмічних систем суттєво змінює характер взаємодії між державою та громадянами, підвищуючи ефективність, швидкість і прозорість надання публічних послуг. Водночас інтеграція штучного інтелекту у сферу публічного управління породжує низку складних адміністративно-правових викликів. Серед них особливе місце займають питання забезпечення прав і свобод людини, недопущення дискримінації внаслідок алгоритмічних рішень, захисту персональних даних, прозорості та підзвітності автоматизованих систем. Відсутність чітких правових механізмів регулювання використання штучного інтелекту, а також недостатня визначеність відповідальності за наслідки його застосування створюють ризики порушення принципів верховенства права та належного урядування.

Все вище викладене обумовлює необхідність комплексного наукового осмислення як потенційних переваг використання таких технологій у публічному управлінні, так і пов'язаних із ними правових ризиків.

Проблеми, пов'язані зі штучним інтелектом, сьогодні набувають міждисциплінарного змісту та становлять важливий предмет наукового аналізу для дослідників, зокрема таких як В. Бойко, А. Дудко, О. Карпенко, І. Костенко, Г. Нестеренко, В. Соколік, Л. Товкун, Ю. Тюря та інших

Метою дослідження є комплексний теоретико-правовий аналіз використання штучного інтелекту у сфері публічного управління, зокрема виявлення його адміністративно-правової природи, визначення основних ризиків, пов'язаних із впровадженням таких технологій, а також обґрунтування перспектив і напрямів удосконалення правового регулювання

їх застосування в Україні з урахуванням європейських стандартів та принципів належного урядування.

Для досягнення поставленої мети до розгляду пропонуються наступні завдання:

- проаналізувати поняття штучного інтелекту та його роль у процесах цифровізації публічного управління
- дослідити нормативно-правові засади застосування штучного інтелекту у сфері публічного управління;
- окреслити напрями та механізми застосування технологій штучного інтелекту у діяльності органів публічної влади;
- обґрунтувати адміністративно-правові ризики використання штучного інтелекту;
- розглянути зарубіжний досвід застосування штучного інтелекту в діяльності органів влади;
- сформулювати напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання використання штучного інтелекту в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі впровадження та використання технологій штучного інтелекту в системі публічного управління

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади використання штучного інтелекту в публічному управлінні.

Серед методів дослідження застосовано діалектичний, для аналізу розвитку правового регулювання використання штучного інтелекту у публічному управлінні. Формально-юридичний використано для тлумачення норм національного та міжнародного законодавства. Порівняльно-правовий метод дозволив дослідити досвід зарубіжних держав у сфері регулювання штучного інтелекту. Також використано метод узагальнення для формулювання висновків і пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Робота загальним обсягом на 40 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1. Поняття штучного інтелекту та його роль у процесах цифровізації публічного управління

Активний розвиток цифровізації у сфері публічного управління об'єктивно зумовлює зростання ролі технологій штучного інтелекту як інструменту, що здатний докорінно трансформувати зміст, форми та методи управлінської діяльності. У сучасних умовах штучний інтелект (далі - ШІ) уже не сприймається виключно як технічне чи програмне рішення, а набуває значення системного чинника інституційних змін, який сприяє модернізації публічної адміністрації. Його впровадження відкриває можливості для вдосконалення процедур ухвалення управлінських рішень, підвищення ефективності обробки великих масивів даних, розвитку аналітичних інструментів і формування нових підходів до організації взаємодії між державними органами та громадянами.

У наукових дослідженнях, зокрема працях Б. Вірца, В. Мюллера та Й. Вайєрера, штучний інтелект розглядається як ключовий елемент нового етапу еволюції публічного сектору, що поєднує інструменти алгоритмічної обробки інформації з глибокими трансформаціями адміністративних функцій і процесів [40]. Такий підхід дозволяє осмислити ШІ не лише як допоміжний інструмент, а як рушійну силу структурних змін у державному управлінні. Науковці акцентують, що застосування технологій штучного інтелекту охоплює як внутрішні управлінські процеси (планування, прогнозування, контроль), так і сферу надання публічних послуг, де ШІ сприяє підвищенню їх доступності, персоналізації та оперативності.

Вагомий науковий внесок у дослідження управлінських вимірів інтеграції штучного інтелекту здійснила І. Мергель разом із науковою групою,

зосередивши увагу на тих організаційних та інституційних перешкодах, які ускладнюють впровадження таких технологій у діяльність публічної влади [32]. У своїх роботах дослідники обґрунтовують, що ефективність застосування ІІІ визначається не стільки рівнем технічної досконалості відповідних систем, скільки здатністю державних інституцій до комплексної адаптації. Йдеться, зокрема, про необхідність перегляду та модернізації нормативно-процедурних механізмів, удосконалення кадрового потенціалу, трансформації організаційної структури органів влади, а також запровадження чітких і дієвих моделей юридичної та управлінської відповідальності. Такий підхід дозволяє розглядати впровадження штучного інтелекту не як суто технічний процес, а як багатовимірну інституційну трансформацію, що потребує узгодження правових, організаційних і кадрових складових. Відповідно, ключовою передумовою результативного використання ІІІ є формування належного управлінського середовища, здатного забезпечити його інтеграцію без порушення принципів законності, підзвітності та ефективності [7, с. 208].

Зазначена позиція повністю корелює із сучасними підходами європейської правової доктрини, у межах якої підкреслюється, що впровадження цифрових інновацій у сфері публічного управління є виправданим і дієвим лише за наявності інституційної спроможності держави та належного нормативно-організаційного забезпечення [33]

Планомірне інтегрування технологій ІІІ у функціонування органів публічної влади зумовлює становлення якісно нової моделі управління, в основі якої лежить широке застосування алгоритмічної обробки даних, автоматизованих систем підтримки управлінських рішень та переосмислення співвідношення ролі людини і технологій у владних процесах. У науковій літературі така трансформація дедалі частіше визначається як алгоритмічне врядування, що поєднує прагнення до підвищення ефективності й раціональності управлінських рішень із необхідністю збереження ціннісних орієнтирів діяльності держави. Зазначена модель відображає глибші зміни у

функціонуванні публічного сектору, адже передбачає перехід від традиційних бюрократичних процедур до більш динамічних, даноорієнтованих підходів управління. Водночас така трансформація не є виключно технічною, оскільки вона безпосередньо впливає на реалізацію публічної влади, змінює характер прийняття рішень та підвищує значущість цифрових інструментів у забезпеченні належного врядування.

Суттєвий внесок у дослідження соціально-правових аспектів алгоритмізації публічного сектору зробили Д. Шифф та його колеги, які у своїх працях аналізують феномен так званих «провалів публічної цінності», що можуть виникати у процесі впровадження штучного інтелекту в діяльність державних інституцій [36, с. 655-660]. Науковці обґрунтовують, що попри значний потенціал підвищення продуктивності та оптимізації управлінських процесів, алгоритмічні системи здатні генерувати ризики відхилення від фундаментальних принципів публічного управління, таких як рівність, справедливість і спрямованість на задоволення суспільних інтересів.

Водночас наукові розвідки А. Ранерупа та Г. Хенріксена свідчать про те, що впровадження алгоритмічних технологій істотно впливає на зміст і межі адміністративної дискреції, змінюючи баланс між людським фактором і технологічною участю у процесі прийняття управлінських рішень [34]. Дослідники обґрунтовують, що автоматизовані механізми не ліквідують дискреційні повноваження як такі, а переосмислюють їхню природу та способи реалізації. Йдеться не про усунення дискреції, а про її якісну трансформацію, яка зумовлена зміною функціональної ролі посадових осіб у цифровому середовищі. Зокрема, відбувається поступове зміщення акценту з безпосереднього оперативного прийняття рішень на виконання функцій оцінювання, інтерпретації та контролю результатів, сформованих алгоритмічними системами. Таким чином, суб'єкти владних повноважень дедалі більше виступають не як первинні носії дискреційних рішень, а як їхні інтерпретатори та наглядачі, відповідальні за перевірку коректності

функціонування відповідних технологій і відповідність їхніх результатів правовим стандартам.

У цьому контексті дискреційні повноваження не зникають, а набувають нових змістовних характеристик, що пов'язані з необхідністю забезпечення належного контролю за алгоритмічними процесами, своєчасного коригування їхніх результатів і правової оцінки наслідків їх застосування.

Узагальнюючи доктринальні підходи, доцільно констатувати, що алгоритмічне врядування репрезентує становлення якісно нової моделі публічного управління, у якій ключове значення має інтеграція технологічної результативності з вимогами гуманітарно-правового характеру. Йдеться про забезпечення публічної цінності управлінських рішень, належний захист прав і свобод людини, а також збереження обґрунтованого обсягу адміністративної дискреції посадових осіб в умовах цифровізації управлінських процесів. Зазначена парадигма передбачає, що ефективність використання алгоритмічних систем не може розглядатися ізольовано від принципів верховенства права, справедливості та підзвітності державної влади. Навпаки, технологічні інновації мають інтегруватися у публічне управління таким чином, щоб не лише підвищувати його продуктивність, а й забезпечувати дотримання базових правових стандартів і демократичних цінностей [22, с. 478-483].

Таке розуміння повністю корелює з сучасними європейськими підходами до регулювання використання штучного інтелекту, в яких особливий акцент робиться на пріоритеті людського контролю, відповідальності суб'єктів владних повноважень та необхідності забезпечення прозорості алгоритмічних рішень.

1.2. Нормативно-правові засади застосування штучного інтелекту у сфері публічного управління

Нормативно-правове забезпечення застосування технологій штучного інтелекту у сфері публічного управління в Україні набуває особливої ваги в умовах інтенсивної цифровізації суспільства. У сучасних умовах держава постає перед викликом забезпечення балансу між інноваційним розвитком і дотриманням фундаментальних правових принципів, зокрема верховенства права, захисту прав людини та прозорості управлінських процедур. Впровадження ШІ в публічне управління вимагає чіткого визначення правових меж його застосування, механізмів контролю та відповідальності за наслідки використання таких технологій. Україна, орієнтуючись на інтеграцію до європейського правового простору, активно здійснює кроки щодо адаптації національного законодавства до сучасних міжнародних стандартів у сфері регулювання штучного інтелекту. При цьому враховуються передові підходи та практики, напрацьовані на міжнародному рівні, що сприяє формуванню сучасної, узгодженої та ефективної моделі правового регулювання ШІ у публічному секторі [2, с. 23].

Одним із початкових етапів формування державної політики у сфері штучного інтелекту стало схвалення у 2020 році Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні [12]. Цей програмний документ окреслив ключові стратегічні орієнтири держави, серед яких пріоритетне місце посідають саме правові та етичні засади застосування відповідних технологій. У ньому підкреслюється необхідність забезпечення відкритості функціонування інтелектуальних систем, їх підзвітності суспільству, а також дотримання принципів справедливості під час їх використання в діяльності органів публічної влади.

Концепція фактично заклала підґрунтя для формування системного підходу до регулювання цієї сфери, акцентуючи увагу на потребі створення комплексної законодавчої бази, здатної врегулювати відносини, пов'язані з

розробкою, впровадженням і використанням технологій штучного інтелекту. Водночас особливе значення надається розробці ефективних інституційних і правових механізмів контролю за дотриманням встановлених стандартів, що має забезпечити баланс між інноваційним розвитком та гарантіями прав і свобод людини.

У 2023 році Міністерство цифрової трансформації України оприлюднило Білу книгу щодо регулювання штучного інтелекту, яка фактично виконала роль стратегічного орієнтира для формування системного правового підходу у цій сфері [1]. У документі визначено ключові напрями державної політики та запропоновано комплекс рекомендацій, спрямованих на забезпечення збалансованого поєднання інноваційного розвитку та належного правового контролю. Зокрема, значну увагу приділено механізмам саморегулювання як інструменту гнучкого реагування на швидкі технологічні зміни, а також запровадженню так званих «регуляторних пісочниць», що дозволяють тестувати новітні рішення у контрольованому середовищі без ризику порушення чинних правових норм. Такий підхід сприяє створенню сприятливих умов для розвитку інновацій, водночас забезпечуючи мінімізацію можливих правових ризиків.

Окремим блоком у Білій книзі висвітлено етичні аспекти використання штучного інтелекту, зокрема необхідність дотримання принципів прозорості, недискримінації та підзвітності. Крім того, документ містить рекомендації щодо реалізації пілотних проєктів, які мають слугувати практичним інструментом апробації нових технологій і формування ефективних моделей їх правового регулювання [1].

Подальшим етапом розвитку національного правового регулювання у сфері штучного інтелекту стало подання у 2024 році законопроекту, спрямованого на врегулювання застосування ШІ у ключових секторах економіки [13]. У цьому нормативному акті визначено базові правові засади створення, впровадження та використання інтелектуальних систем, при цьому особливий акцент зроблено на ризиках, пов'язаних із забезпеченням

кібербезпеки та захистом інформаційних ресурсів. Запропонований підхід передбачає формування чітких правил функціонування систем штучного інтелекту, що мають гарантувати їх безпечність, надійність та відповідність встановленим правовим стандартам. Водночас законопроект закладає основу для впровадження моделі ризикоорієнтованого регулювання, яка дозволяє диференціювати вимоги залежно від рівня потенційної небезпеки конкретних технологічних рішень.

Окрему увагу приділено встановленню обов'язків для розробників і користувачів систем ШІ, які повинні дотримуватися визначених критеріїв безпеки, прозорості та етичності. Таким чином, запропоновані законодавчі новації спрямовані не лише на стимулювання інноваційного розвитку, а й на забезпечення належного рівня правового контролю та захисту публічних інтересів у процесі використання штучного інтелекту.

Разом із тим, одним із ключових викликів у процесі інтеграції штучного інтелекту виступає його етичний аспект. З метою запобігання дискримінаційним наслідкам особливого значення набуває забезпечення алгоритмічної нейтральності, передусім у таких чутливих сферах, як призначення соціальних виплат, доступ до публічних послуг та участь у державних програмах. Використання ШІ має бути спрямоване на служіння людині, не допускаючи порушення її гідності, основоположних прав і свобод. У цьому контексті надзвичайно актуальним є також питання захисту персональних даних, адже функціонування більшості інтелектуальних систем ґрунтується на обробці значних обсягів інформації, включаючи чутливі дані. Відтак постає необхідність створення ефективних і надійних механізмів інформаційної безпеки у сфері публічного управління [17, с. 142].

Водночас впровадження технологій штучного інтелекту супроводжується низкою суттєвих ризиків, що потребують належного правового реагування. Одним із найбільш небезпечних є феномен алгоритмічної упередженості, який може зумовлювати нерівне та несправедливе ставлення до окремих категорій осіб. Зокрема, у Сполучених

Штатах застосування системи PredPol для прогнозування злочинності продемонструвало, що алгоритми, побудовані на історичних даних, здатні відтворювати та посилювати існуючі соціальні упередження, необґрунтовано фокусуючись на певних районах. Подібні проблеми були зафіксовані й у Великобританії, де автоматизовані системи у сфері соціального забезпечення призводили до необґрунтованих відмов у виплатах, зокрема для осіб з інвалідністю.

Не менш значущим є ризик порушення конфіденційності та витоку даних. Показовим у цьому сенсі є випадок у Нідерландах із застосуванням системи SyRI, яка через недостатній рівень захисту інформації та непрозорість функціонування порушувала право громадян на приватність. Усе це свідчить про необхідність комплексного підходу до регулювання використання ШІ, що поєднує інноваційність із гарантіями дотримання прав людини та принципів правової держави [14, с. 32].

З метою зниження потенційних загроз, пов'язаних із застосуванням штучного інтелекту, доцільним є запровадження системного аудиту алгоритмічних рішень, спрямованого на виявлення можливих проявів упередженості, дискримінаційних ефектів і зловживань. Важливим напрямом також виступає розроблення та впровадження етичних стандартів і кодексів поведінки щодо використання ШІ у сфері публічного управління, які б закріплювали базові принципи відповідального застосування технологій. У контексті забезпечення кібербезпеки особливої уваги потребує вдосконалення засобів захисту інформації, зокрема через використання сучасних методів шифрування, а також створення відкритих і зрозумілих механізмів контролю, таких як реєстри рішень, прийнятих із застосуванням ШІ, що дозволить здійснювати їх постійний моніторинг і оцінку.

Не менш значущим є підвищення рівня підготовки державних службовців, зокрема шляхом їх навчання етичним засадам і практичним аспектам роботи з інтелектуальними системами. Це сприятиме формуванню

належної компетентності у сфері використання ШІ та забезпечить його застосування в межах визначених повноважень і правових стандартів.

Так, що стосується України, то в нас все ще спостерігається недостатня нормативна визначеність щодо відповідальності за наслідки прийняття рішень із використанням штучного інтелекту, а також відсутність обов'язкових процедур перевірки алгоритмів на відповідність етичним критеріям. Додатковою проблемою є те, що чинне законодавство не повною мірою враховує інфраструктурні та фінансові можливості територіальних громад, що ускладнює ефективне впровадження таких технологій у публічному секторі. Окрім цього, в Україні ще не сформовано повноцінних механізмів сертифікації систем штучного інтелекту, які були б узгоджені з вимогами європейського законодавства, зокрема Акта ЄС про штучний інтелект, що встановлює чіткі критерії оцінки, контролю та допуску до використання високоризикових систем ШІ.

Отже, правове регулювання використання штучного інтелекту у сфері публічного управління в Україні перебуває на етапі активного формування та розвитку, що зумовлено загальними процесами цифровізації та євроінтеграції. Наявні стратегічні документи та законодавчі ініціативи свідчать про прагнення держави створити ефективну, безпечну й етично орієнтовану модель застосування ШІ. Водночас існують суттєві виклики, пов'язані з алгоритмічною упередженістю, захистом персональних даних і недостатньою нормативною визначеністю відповідальності. Це обумовлює необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання, запровадження механізмів контролю, аудиту та гармонізації із європейськими стандартами.

РОЗДІЛ 2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

2.1. Напрями та механізми застосування технологій штучного інтелекту у діяльності органів публічної влади

Україна поступово накопичує практичний досвід інтеграції та застосування технологій штучного інтелекту з метою підвищення ефективності й якості надання публічних послуг, а також удосконалення взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства у процесі вирішення актуальних питань публічної сфери. Використання таких технологій сприяє оптимізації управлінських процесів, підвищенню рівня сервісності держави та формуванню більш відкритої і орієнтованої на громадян моделі врядування. У цьому контексті доцільним є наведення окремих прикладів практичного застосування штучного інтелекту в діяльності органів публічної влади України, які демонструють як потенціал таких технологій, так і специфіку їх впровадження в національних умовах.

Державна служба статистики України активно впроваджує технології штучного інтелекту з метою оптимізації процесів збирання, обробки та аналізу статистичної інформації [15], [5]. Застосування алгоритмічних інструментів дозволяє значно підвищити точність обчислень, пришвидшити обробку великих масивів даних та зменшити вплив людського фактору на результати статистичних досліджень. Крім того, використання ШІ сприяє вдосконаленню методів прогнозування соціально-економічних процесів, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на державному рівні.

Водночас Міністерство охорони здоров'я України активно інтегрує можливості штучного інтелекту у сферу медичного забезпечення населення. Зокрема, інтелектуальні системи застосовуються для підвищення якості

діагностики захворювань, ведення та аналізу медичної статистики, розроблення інноваційних підходів до лікування, а також прогнозування ефективності терапевтичних втручань [18]. Такі технології дозволяють лікарям отримувати більш точні аналітичні дані, що сприяє персоналізації медичної допомоги та підвищенню рівня її результативності.

Показовим є також міжнародний досвід, відповідно до якого ще у 2016 році, за даними аналітичної компанії CB Insights, близько 86% медичних організацій у світі вже використовували елементи штучного інтелекту у своїй діяльності [28].

У межах функціонування цифрової платформи «Дія» технології штучного інтелекту відіграють важливу роль у розширенні доступу громадян до публічних послуг у дистанційному форматі. Це сприяє не лише підвищенню якості сервісу, але й істотному скороченню часу, необхідного для отримання адміністративних послуг. Водночас застосування інтелектуальних алгоритмів дозволяє автоматизувати значну частину складних і багаторівневих процедур, які традиційно виконувалися органами державної влади. У результаті зменшується адміністративне навантаження на державних службовців, що створює можливості для більш ефективного розподілу їхнього робочого часу та зосередження на стратегічно важливих завданнях [3].

Паралельно з цим у місті Києві активно реалізуються ініціативи, спрямовані на розвиток сучасної цифрової інфраструктури із використанням технологій штучного інтелекту. Київська міська державна адміністрація у співпраці з представниками громадянського суспільства та ІТ-спільнотою працює над впровадженням інноваційних міських сервісів, що базуються на ШІ. Зокрема, в межах проєкту «AI for Kyiv» («ШІ для Києва») здійснюється комплексне дослідження етичних аспектів застосування інтелектуальних систем, включаючи проблеми дискримінації та забезпечення цифрових прав громадян. Важливою складовою цієї ініціативи є також формування відкритого діалогу щодо впливу цифрових технологій на суспільство та визначення оптимальних моделей їх використання.

На сучасному етапі розробляються інноваційні рішення, спрямовані на підвищення якості життя мешканців столиці, які ґрунтуються на принципах відкритих даних, прозорості та інтелектуалізації управлінських процесів. Такий підхід дозволяє забезпечити ефективну трансформацію міського управління, поєднуючи сучасні технологічні можливості з вимогами підзвітності, відкритості та орієнтації на потреби громадян [6].

Починаючи з 1 листопада 2018 року, було впроваджено тестову (бета) версію інтелектуального сервісу «DOZORRO», призначеного для здійснення громадського моніторингу функціонування системи публічних закупівель «ProZorro». У межах цього інструменту активно використовуються технології машинного навчання, які забезпечують автоматизований аналіз закупівельних процедур, виявлення потенційно ризикових операцій, а також фіксацію ознак можливих корупційних порушень. Завдяки цьому сервіс виконує не лише функцію технічного інструменту контролю, а й виступає важливим елементом забезпечення прозорості та підзвітності у сфері державних закупівель.

Особливістю «DOZORRO» є його гнучкий аналітичний механізм, який не обмежується наперед визначеним і жорстко фіксованим переліком індикаторів ризику. На відміну від традиційних систем автоматичної перевірки, що використовуються, зокрема, Державною аудиторською службою України, де аналіз базується на обмеженій кількості (близько 35) критеріїв підозрілості тендерних процедур, цей сервіс здатний адаптуватися до нових типів порушень та змін у поведінці учасників закупівель.

Така адаптивність дозволяє значно підвищити ефективність виявлення корупційних ризиків, оскільки алгоритми машинного навчання здатні аналізувати великі обсяги даних, виявляти нетипові закономірності та формувати нові підходи до оцінки ризиків. У результаті «DOZORRO» сприяє посиленню громадського контролю, удосконаленню механізмів запобігання зловживанням у сфері публічних закупівель та формуванню більш прозорого й конкурентного середовища у цій сфері [19].

Технології штучного інтелекту вже тривалий час активно інтегруються у банківський сектор, де вони відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки фінансових операцій та вдосконаленні сервісів для клієнтів. Одним із перших прикладів впровадження інтелектуальних рішень в Україні стала система верифікації користувачів, реалізована «ПриватБанком» на основі поведінкової автентифікації та так званої прозорої біометрії. Такий підхід спрямований на підвищення рівня захисту користувачів онлайн-банкінгу та мобільного застосунку «Приват24», мінімізуючи ризики несанкціонованого доступу до рахунків.

В основі цього рішення лежить використання платформи «NuDetect» від компанії «MasterCard», яка забезпечує аналіз унікальних поведінкових характеристик клієнтів. Система здійснює безперервний моніторинг взаємодії користувача з пристроєм і програмним середовищем, враховуючи широкий спектр параметрів, зокрема особливості введення даних, швидкість навігації, тип використовуваного пристрою, мовні налаштування та інші поведінкові та біометричні індикатори. Наприклад, до сигналів потенційної загрози можуть належати зміна звичних моделей поведінки, використання нетипових пристроїв або мови інтерфейсу, а також аномально швидке чи неприродне виконання дій у системі.

Завдяки постійному аналізу історії дій кожного користувача у режимі реального часу, такі інтелектуальні системи здатні не лише оперативно виявляти ризикові ситуації, а й прогнозувати можливі кіберзагрози, що дозволяє своєчасно запобігати шахрайству та кібератакам. Окрім цього, «ПриватБанк» активно впроваджує інноваційні платіжні рішення, зокрема встановлення біометричних POS-терміналів «Android PAX», які підтримують технологію «FacePay24» – можливість здійснення оплати за допомогою розпізнавання обличчя. Це свідчить про поступову трансформацію фінансового сектору у напрямі широкого використання біометричних та інтелектуальних технологій, що підвищують рівень зручності, швидкості та безпеки фінансових операцій [11].

Попри інтенсивне впровадження технологій штучного інтелекту у сфері публічного управління та активні зусилля як української, так і міжнародної експертної спільноти щодо формування належного нормативно-правового регулювання цієї сфери, низка ключових питань залишається недостатньо дослідженою та врегульованою. Зокрема, як у теоретичному, так і в практичному вимірах досі не сформовано цілісного підходу до визначення природи ризиків, що виникають у процесі застосування ІІІ, а також до ідентифікації джерел їх виникнення. У зв'язку з цим постає об'єктивна необхідність подальших наукових досліджень, спрямованих на розробку системного підходу до управління ризиками у сфері використання штучного інтелекту, що дозволить забезпечити його безпечне, ефективне та правомірне застосування у публічному управлінні.

2.2. Адміністративно-правові ризики використання штучного інтелекту

З огляду на природу штучного інтелекту як комплексної системи інформаційно-технологічних рішень, доцільно виокремлювати кілька основних груп ризиків, що супроводжують його застосування. Зокрема, йдеться про соціально-економічні ризики, які пов'язані з впливом інтелектуальних технологій на суспільні відносини, зайнятість, рівень добробуту населення та функціонування соціальних груп, а також про технологічні ризики, що виникають у процесі використання програмного забезпечення, цифрової інфраструктури та інформаційно-комунікаційних систем. Водночас для сфери публічного управління особливої ваги набувають інституційні ризики, які характеризуються потенційним зниженням ефективності та якості управлінської діяльності. Такі ризики можуть проявлятися у порушенні узгодженості функціонування органів влади, втраті належного рівня організованості управлінських процесів, а також у зниженні результативності реалізації державної політики.

Інституційні ризики безпосередньо впливають на стабільність і збалансованість функціонування системи публічного управління, що, своєю чергою, має визначальне значення для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави, окремих сфер управління та територіальних громад. Саме тому їх своєчасна ідентифікація та ефективне управління є ключовою умовою безпечного впровадження технологій штучного інтелекту [8, с. 295].

Інституційні ризики, що супроводжують впровадження технологій штучного інтелекту, значною мірою зумовлені недосконалістю функціонування сучасної системи публічного управління, а також непослідовністю, фрагментарністю та незавершеністю здійснюваних реформ. Наявні структурні дисбаланси, недостатній рівень координації між органами влади та обмежена ефективність управлінських механізмів створюють сприятливе підґрунтя для виникнення додаткових ризиків у процесі цифрової трансформації держави. Водночас стрімкий розвиток і поширення технологій штучного інтелекту та робототехніки, поряд із загальними інституційними й технологічними викликами, зумовлює появу нових ризиків соціально-економічного характеру. Насамперед, це ризик витіснення людської праці, який стосується як працівників фізичної праці («синіх комірців»), так і фахівців інтелектуальної сфери («білих комірців»), що може призвести до зростання безробіття, соціальної напруги та трансформації ринку праці. Крім того, важливим є ризик автономного розвитку та самонавчання інтелектуальних систем, що потенційно може ускладнити або навіть обмежити можливості повного контролю людини над їх функціонуванням [8, с. 295-296].

Окрему проблему становить питання відповідальності за наслідки рішень, прийнятих із використанням ШІ, оскільки на сьогодні відсутні чіткі механізми визначення суб'єктів відповідальності у разі заподіяння шкоди. Додаткові загрози пов'язані з можливістю використання штучного інтелекту у військовій сфері, що актуалізує питання його мілітаризації та водночас

демонструє обмеженість ефективних міжнародних і національних інструментів контролю за такими процесами [9, с. 55-56].

Окремої уваги потребує забезпечення стійкості та безпеки інтелектуальних систем, зокрема їх захист від кібератак, спрямованих на несанкціонований доступ, використання або знищення інформаційних ресурсів, включаючи бази даних і персональні дані фізичних та юридичних осіб. Такі загрози можуть також проявлятися у блокуванні державних інформаційних систем і цифрових сервісів, що безпосередньо впливає на стабільність функціонування публічного управління. У сукупності ці ризики вимагають комплексного підходу до їх ідентифікації, оцінки та мінімізації, що має базуватися на поєднанні правових, організаційних і технологічних заходів [10].

Не менш значущими є ризики дискримінаційного характеру, які можуть виникати внаслідок використання некоректних або упереджених даних, що призводить до несправедливих управлінських рішень. У наукових працях А. Ранерупа та Г. Хенріксена доводиться, що впровадження автоматизованих систем не призводить до усунення дискреційних повноважень, а лише змінює їх зміст і форму реалізації. Зокрема, відбувається трансформація функціональної ролі посадової особи: замість безпосереднього прийняття рішень вона дедалі більше виконує функції контролю, аналізу, інтерпретації та коригування результатів, сформованих алгоритмічними механізмами [34]. Такий підхід свідчить про зміну характеру управлінської діяльності, у межах якої державний службовець фактично виступає посередницькою ланкою між технологічною системою та громадянином, забезпечуючи відповідність алгоритмічних рішень правовим і етичним стандартам.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба у переосмисленні меж відповідальності та підзвітності в публічному управлінні, оскільки традиційні моделі відповідальності не повною мірою враховують участь автономних технологій у процесі прийняття рішень. Це зумовлює необхідність розроблення нових підходів до визначення суб'єктів відповідальності, а також

механізмів контролю за діяльністю інтелектуальних систем. Доповненням до зазначених висновків є позиція Ф. Банністера та Р. Конноллі, які акцентують увагу на суперечності між прагненням до підвищення інструментальної ефективності завдяки автоматизації та необхідністю дотримання базових принципів демократичного врядування, таких як відкритість, обґрунтованість і зрозумілість управлінських рішень [7]. Хоча алгоритмічні системи здатні мінімізувати вплив людського фактору та зменшити ймовірність помилок, вони водночас створюють проблему так званої «чорної скриньки», коли внутрішня логіка прийняття рішень залишається непрозорою для їх адресатів.

Окрім цього, важливим викликом залишається загроза порушення конфіденційності, яка пов'язана з обробкою значних обсягів персональних даних, необхідних для функціонування систем штучного інтелекту. Накопичення, зберігання та аналіз таких даних підвищують ризики їх несанкціонованого використання або витоку, що може негативно впливати на рівень довіри громадян до державних інституцій.

У цьому ж контексті постає проблема дотримання етичних і правових стандартів при використанні ШІ, адже відсутність належного контролю може спричинити зловживання та порушення прав людини. Так, питання формування та підтримання публічної довіри безпосередньо корелює з ризиком так званих «провалів публічної цінності», на яких акцентують увагу Д. Шифф та інші дослідники. Йдеться про ситуації, коли навіть високоефективні з технічної точки зору алгоритмічні рішення можуть вступати у конфлікт із базовими принципами публічного управління, зокрема у випадках їх недостатньої прозорості, складності для зовнішнього контролю або наявності системних помилок, що впливають на справедливість управлінських результатів [5].

Переконані, що забезпечення довіри з боку суспільства не може обмежуватися виключно технічною надійністю та функціональною ефективністю систем штучного інтелекту. Воно передбачає формування комплексної інституційної архітектури, яка включає механізми незалежного

нагляду, можливості оскарження та перегляду алгоритмічних рішень, процедури їх перевірки, а також інструменти етичної експертизи.

В той же час, умовірність скорочення робочих місць унаслідок поширення технологій штучного інтелекту становить одну з найбільш гострих соціально-економічних проблем сучасності. За результатами дослідження Pew Research Center, понад половина дорослого населення США (близько 56%) висловлює значне або дуже високе занепокоєння щодо втрати зайнятості, спричиненої автоматизацією та впровадженням інтелектуальних систем. Подібні настрої простежуються і в інших країнах світу, особливо в регіонах, де цифрові технології активно інтегруються в економічні та управлінські процеси [25]. Водночас суспільне сприйняття використання штучного інтелекту у сфері публічного управління залишається неоднозначним. Хоча рівень обізнаності населення щодо можливостей ШІ поступово зростає, значна частина громадян схильна оцінювати його вплив радше з позицій потенційних загроз, ніж переваг. Глобальні опитування свідчать, що занепокоєння щодо наслідків цифровізації, зокрема в контексті приватності, справедливості та безпеки, переважає над ентузіазмом щодо технологічного прогресу.

Директорка-розпорядниця Міжнародного валютного фонду Крісталіна Георгієва підкреслила, що значна кількість держав, насамперед із низьким рівнем доходів, демонструє недостатні результати у ключових напрямках розвитку, зокрема щодо модернізації інфраструктури, підготовки кваліфікованої робочої сили, формування необхідних компетентностей, стимулювання інновацій, а також створення ефективних механізмів правового регулювання та етичного супроводу технологій. Такий структурний дисбаланс спричиняє поглиблення глобальної нерівності та ускладнює забезпечення економічної інклюзії на міжнародному рівні. У результаті країни, що розвиваються, опиняються у менш вигідному становищі щодо впровадження та ефективного використання потенціалу штучного інтелекту, оскільки обмеженість ресурсів і інституційних можливостей перешкоджає повноцінній інтеграції цих технологій у національні економіки та системи управління [21].

Разом із тим ризики, пов'язані з використанням штучного інтелекту у сфері публічного управління, мають мінливий і контекстуально зумовлений характер. Їх прояв і інтенсивність значною мірою залежать від зовнішніх і внутрішніх чинників, зокрема геополітичної ситуації, рівня соціально-економічного розвитку, особливостей політичного середовища та актуальної політичної кон'юнктури. У таких умовах ризики не є сталими, а постійно трансформуються, що ускладнює їх своєчасне виявлення та ефективне управління.

У зв'язку з цим формування системної класифікації ризиків застосування штучного інтелекту в публічному управлінні потребує глибокого, комплексного та спеціально спрямованого наукового аналізу. При цьому доцільно враховувати можливість існування різних підходів до їх групування залежно від обраних критеріїв, що зумовлює багатоваріантність таких класифікацій і необхідність їх теоретичного обґрунтування.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

3.1. Зарубіжний досвід застосування штучного інтелекту в діяльності органів влади

У різних країнах світу ІІІ технології активно застосовуються як для автоматизації стандартних адміністративних процедур – зокрема оформлення дозволів, обробки заяв чи призначення соціальних виплат, – так і для реалізації більш складних функцій, пов'язаних із аналітикою великих даних і підтримкою управлінських рішень. Зокрема, ІІІ використовується у стратегічному плануванні розвитку міст, оптимізації систем охорони здоров'я, прогнозуванні ризиків у сфері громадської безпеки та підвищенні якості державного управління загалом. Такий підхід дозволяє державним органам оперативніше реагувати на суспільні потреби, більш точно прогнозувати розвиток соціально-економічних процесів і забезпечувати ефективніше використання ресурсів.

Водночас уряди дедалі активніше інтегрують штучний інтелект у процеси надання публічних послуг, розглядаючи його як інструмент модернізації державного сектору. За даними ОЕСР, близько 67% країн-членів уже впровадили відповідні технології з метою підвищення ефективності, оперативності реагування на запити громадян та забезпечення належного рівня підзвітності органів влади [29].

Показовими є приклади впровадження штучного інтелекту в діяльність органів публічної влади в різних країнах світу. Зокрема, в Абу-Дабі було презентовано систему TAMM AutoGov, яка позиціонується як перший у світі «цифровий державний службовець», створений на основі технологій ІІІ. Цей інструмент призначений для автоматизації типових адміністративних

процедур, зокрема продовження ліцензій, здійснення платежів та обробки стандартних звернень громадян. Впровадження таких рішень дозволяє державі перейти від традиційної реактивної моделі управління до проактивного підходу, коли послуги надаються з урахуванням прогнозованих потреб громадян ще до їх безпосереднього звернення [20].

В Індії також активно впроваджуються інтелектуальні технології у сфері публічного адміністрування. Так, поліція Великого Ченнаї запустила віртуального помічника на базі штучного інтелекту, спрямованого на спрощення комунікації між громадянами та правоохоронними органами. Завдяки цьому сервісу користувачі можуть отримувати доступ до низки адміністративних послуг, зокрема відстежувати статус FIR (першого інформаційного звіту у кримінальному провадженні), а також здійснювати оплату штрафів за порушення правил дорожнього руху через різні цифрові канали. Це суттєво підвищує доступність послуг і знижує адміністративні бар'єри [39]. Подібні ініціативи реалізуються і в інших регіонах Індії. Наприклад, поліція міста Вашім у Нагпурі впровадила систему відеокommунікації з використанням елементів штучного інтелекту, яка забезпечує громадянам можливість безпосереднього звернення до правоохоронців у дистанційному форматі. Такий підхід сприяє зміцненню відкритості діяльності правоохоронних органів, підвищенню рівня їх підзвітності, а також формуванню довіри з боку населення [37].

У місті Дубай було створено інноваційний центр управління «Dubai Live», який функціонує на основі технологій штучного інтелекту та призначений для комплексного контролю й координації міських процесів у режимі реального часу. Ця платформа є єдиним інтегрованим середовищем, що поєднує інструменти штучного інтелекту, прогнозової аналітики та концепцію цифрових двійників, забезпечуючи більш ефективне, гнучке та адаптивне управління міською інфраструктурою. Завдяки такому підходу органи влади отримують можливість не лише оперативно реагувати на поточні виклики, але й прогнозувати розвиток ситуацій, оптимізуючи прийняття

управлінських рішень. У межах «Dubai Live» функціонують різноманітні інтелектуальні підсистеми, зокрема система управління розумним містом DANA, рішення для автоматизованого інспектування об'єктів, а також технології «розумного» управління відходами та процесами очищення [26].

У Сполучених Штатах державні установи на федеральному рівні активно формують розгорнуту методичну та аналітичну документацію щодо застосування штучного інтелекту, у якій обґрунтовується доцільність використання відповідних даних для аналізу та підтримки управлінських рішень. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості впровадження інтелектуальних систем і забезпечує належне обґрунтування їх використання у публічному секторі. Водночас значна частина таких рішень – орієнтовно близько 35% – створюється на базі вже наявних корпоративних платформ обробки даних та аналітики або шляхом повторного використання перевірених програмних компонентів і масивів даних з інших проєктів. Це свідчить про високий рівень адаптивності державних інституцій та їх здатність ефективно масштабувати інноваційні рішення [24].

Застосування аналітичних інструментів на основі штучного інтелекту дозволяє органам влади США більш результативно реагувати на складні соціально-економічні виклики. Зокрема, прогнозна аналітика використовується для моделювання транспортних потоків і передбачення змін у дорожньому русі, що створює передумови для більш раціонального планування міського розвитку та вдосконалення інфраструктури. Крім того, інтелектуальні системи відіграють важливу роль у сфері охорони здоров'я, допомагаючи оптимізувати використання ресурсів, підвищувати якість медичних послуг і приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі виявлених закономірностей. Аналіз великих обсягів даних дає змогу органам влади своєчасно ідентифікувати тенденції та більш ефективно розподіляти бюджетні кошти, що підвищує загальну результативність публічного управління.

Естонія є одним із показових прикладів держави, яка системно інтегрує технології штучного інтелекту у сферу публічного управління з метою підвищення якості адміністративних послуг і вдосконалення внутрішніх управлінських процесів. Уряд країни налагодив тісну взаємодію з національними ІТ-компаніями та науково-дослідними центрами, що дозволило створити та впровадити інноваційні рішення на основі ШІ у ключових галузях, зокрема в охороні здоров'я, транспортній інфраструктурі та системі державного управління. Естонський досвід демонструє, що успішне впровадження інтелектуальних технологій можливе за умови поєднання інновацій із належною інституційною підтримкою, стратегічним плануванням і дотриманням принципів прозорості та підзвітності. Саме тому ця модель розглядається як еталон цифрової трансформації публічного сектору та встановлює високі стандарти використання ШІ у державному управлінні [23].

Однією з ключових сучасних тенденцій розвитку публічного управління є активне використання штучного інтелекту як інструменту взаємодії з громадянами та розбудови систем електронного врядування. Інтелектуальні чат-боти, цифрові асистенти та спеціалізовані онлайн-платформи забезпечують безперервну комунікацію між населенням і державними органами, надаючи оперативні консультації та підтримку у режимі реального часу. Це істотно спрощує доступ до адміністративних послуг, скорочує час їх отримання та підвищує загальний рівень задоволеності користувачів. Водночас впровадження таких технологій сприяє посиленню прозорості діяльності органів влади та формує додаткові механізми підзвітності перед суспільством. Розвиток штучного інтелекту не обмежується базовими функціями комунікації: сучасні системи здатні аналізувати великі обсяги даних, навчатися на основі попереднього досвіду та здійснювати складні аналітичні операції. Це дозволяє значно розширити їх застосування у публічному секторі. Зокрема, такі технології допомагають державним службовцям у виконанні аналітичних і управлінських функцій, включаючи обробку інформації, адміністрування електронних сервісів, виявлення

потенційних ризиків і загроз. У результаті підвищується ефективність функціонування органів публічної влади, оптимізуються управлінські процеси та створюються передумови для більш якісного та орієнтованого на громадянина державного управління [27].

Показовим прикладом практичного застосування штучного інтелекту у сфері публічного адміністрування є діяльність Служби громадянства та імміграції США (USCIS), яка впровадила інтелектуального двомовного чат-бота «Emma». Ця система функціонує у безперервному режимі та забезпечує користувачів актуальною інформацією щодо подання візових заяв, отримання посвідки на постійне проживання (грін-карти), а також процедур натуралізації. Завдяки автоматизації консультаційної підтримки суттєво скорочується час очікування відповідей і підвищується якість взаємодії між державним органом і громадянами [31].

У Великій Британії розроблено інструмент «Redbox Copilot», що базується на технологіях штучного інтелекту та використовується у діяльності урядових структур для узагальнення значних масивів службових документів і полегшення внутрішньої комунікації між членами уряду. Така система сприяє підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень, а також оптимізує процес документообігу в апараті Кабінету Міністрів [30].

В Об'єднаних Арабських Еміратах функціонує урядовий чат-бот «U-Ask», який виступає універсальним цифровим помічником для громадян. Він надає інформаційну підтримку та допомагає орієнтуватися у державних сервісах і програмах, спрямовуючи користувачів до відповідних установ. Система доступна кількома мовами, що підвищує її доступність та відповідає стратегічному курсу ОАЕ на формування повністю цифрової моделі державного управління [30].

Своєю чергою, Португалія реалізувала впровадження віртуального асистента на основі технології ChatGPT-3.5 у межах державно-приватного партнерства. Цей інструмент спрямований на спрощення доступу населення до адміністративних послуг, підвищення ефективності їх надання та

покращення якості обслуговування. У сукупності такі приклади свідчать про поступову трансформацію державного управління у напрямі цифровізації, де штучний інтелект виступає ключовим інструментом підвищення ефективності, доступності та орієнтованості на потреби громадян [38].

Отже, узагальнення зарубіжного досвіду свідчить, що впровадження ШІ у діяльність органів публічної влади є потужним інструментом модернізації державного управління, спрямованим на підвищення ефективності, прозорості та орієнтованості на потреби громадян. Інтелектуальні системи дозволяють автоматизувати рутинні процеси, покращити якість адміністративних послуг, забезпечити більш обґрунтоване прийняття рішень і раціональне використання ресурсів. Водночас успішність їх застосування залежить від належної інституційної підтримки, розвитку цифрової інфраструктури та дотримання принципів підзвітності й етичності.

3.2. Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання використання штучного інтелекту в Україні

Узагальнення міжнародної практики свідчить, що впровадження подібних регуляторних моделей здатне сприяти створенню в Україні ефективної системи незалежного нагляду за функціонуванням державних алгоритмічних рішень. Такий підхід дозволяє не лише підвищити довіру до використання штучного інтелекту в публічному секторі, а й забезпечити баланс між інноваційністю та дотриманням прав людини.

У цьому контексті нагальною є потреба у прийнятті спеціального Закону про штучний інтелект, який би комплексно врегульовував питання його застосування у діяльності органів державної влади. Такий нормативний акт має визначати чіткі правові рамки використання ШІ, орієнтовані на мінімізацію потенційних ризиків, забезпечення прозорості алгоритмічних процесів, підзвітності органів влади та підвищення ефективності публічного управління.

Ключовими елементами такого регулювання повинні стати, по-перше, класифікація систем штучного інтелекту за рівнем ризику відповідно до міжнародних підходів, що дозволить диференційовано оцінювати їх вплив на права громадян, суспільні відносини та функціонування державних інституцій. По-друге, необхідним є запровадження обов'язкових процедур сертифікації та оцінки відповідності алгоритмічних систем, які застосовуються у чутливих сферах – правозастосуванні, соціальному забезпеченні, податковому адмініструванні, що гарантуватиме їх безпечність і надійність.

По-третє, важливим є нормативне закріплення права особи на оскарження рішень, прийнятих із використанням ШІ, а також забезпечення постійного людського контролю над критично значущими автоматизованими процесами. Це відповідає принципам верховенства права, справедливості та підзвітності публічної влади. Нарешті, слід встановити чіткі вимоги до прозорості та пояснюваності алгоритмів, особливо у тих сферах, де їх застосування безпосередньо впливає на соціально-економічні права громадян, зокрема у судочинстві, сфері соціальних виплат і податкових відносин [4, с. 18].

З огляду на посилення загроз у кіберпросторі, спрямованих на державні інформаційні ресурси, особливої актуальності набуває формування системного підходу до захисту алгоритмічних рішень, що використовуються у публічному секторі. У цьому контексті одним із пріоритетних завдань держави є розроблення та впровадження комплексних стандартів кібербезпеки для систем штучного інтелекту, які б забезпечували їх надійність, стійкість до зовнішніх втручань та відповідність сучасним міжнародним вимогам. Відповідні стандарти повинні базуватися на багаторівневій моделі захисту, яка охоплює як технічні, так і організаційно-правові заходи. Насамперед ідеться про впровадження сучасних криптографічних інструментів для захисту даних, що обробляються системами штучного інтелекту, з метою гарантування їх конфіденційності та недоторканності. Не менш важливим є створення

ефективних механізмів виявлення та протидії несанкціонованим втручанням у роботу алгоритмів, включаючи спроби маніпуляції результатами або викривлення вихідних даних, що можуть призвести до прийняття помилкових управлінських рішень.

Крім того, необхідним елементом такої системи має стати регулярне проведення комплексних кібер-аудитів і тестувань державних інформаційних систем, що використовують штучний інтелект. Це дозволить своєчасно виявляти вразливості, оцінювати рівень ризиків та оперативно впроваджувати заходи щодо їх усунення. У сукупності такі кроки формують цілісну систему кіберзахисту, яка є ключовою передумовою безпечного та ефективного використання алгоритмічних технологій у сфері публічного управління [16, с. 277-279].

У контексті євроінтеграційного курсу Україна повинна здійснювати поступову гармонізацію національного законодавства із сучасними підходами Європейського Союзу до регулювання штучного інтелекту, зокрема з положеннями Акта ЄС про штучний інтелект [35]. Така адаптація має на меті не лише формальне наближення правової бази, а й впровадження ефективних механізмів забезпечення безпечного, прозорого та підзвітного використання алгоритмічних технологій у публічному секторі.

Одним із ключових напрямів є запровадження обов'язкової ідентифікації контенту, створеного із застосуванням штучного інтелекту, включаючи офіційні документи та аналітичні матеріали, що формуються автоматизованими системами. Це дозволить підвищити рівень відкритості діяльності органів влади та забезпечити належний контроль за використанням цифрових інструментів. Водночас необхідно встановити чіткі обмеження щодо застосування ШІ у сфері правозастосування, з метою недопущення дискримінаційних або помилкових рішень, що можуть виникати внаслідок алгоритмічних похибок чи упередженості даних.

Не менш важливим є нормативне визначення тих сфер публічного управління, де використання штучного інтелекту має допоміжний, а не

замінювальний характер. Йдеться, зокрема, про процеси, що потребують індивідуальної оцінки та врахування людського фактору, такі як призначення соціальних виплат, здійснення правосуддя та інші чутливі управлінські функції. Такий підхід забезпечить баланс між технологічними інноваціями та збереженням ключових принципів правової держа

Узагальнюючи можемо відзначити, що штучний інтелект слід розглядати як один із ключових інструментів цифрової модернізації публічного управління, однак його впровадження потребує належного правового супроводу та формування цілісного нормативного середовища. Наразі Україна перебуває лише на початковому етапі становлення законодавства у цій сфері, яке має ґрунтуватися на міжнародних підходах, передусім положеннях Акта Європейського Союзу про штучний інтелект.

У цьому контексті пріоритетними завданнями є розроблення спеціалізованого закону, що визначатиме правові засади використання ШІ у державному секторі, встановлюватиме критерії відповідальності за алгоритмічні рішення та регулюватиме межі їх застосування. Важливим є також створення ефективної системи контролю, аудиту та сертифікації алгоритмів, що забезпечить їхню безпечність і відповідність встановленим стандартам. Необхідною умовою є дотримання принципів прозорості, етичності та недискримінації, а також поступова гармонізація національного законодавства з європейськими нормами, що сприятиме інтеграції України до спільного цифрового та правового простору ЄС.

ВИСНОВОК

Отже, встановлено, що штучний інтелект виступає не лише інструментом автоматизації управлінських процесів, а й потужним фактором трансформації самої моделі публічного управління. Його використання сприяє переходу від традиційних бюрократичних механізмів до даноорієнтованого управління, що базується на алгоритмічній обробці інформації та аналітичній підтримці прийняття рішень. Водночас така трансформація супроводжується зміною змісту адміністративної дискреції, де роль посадових осіб поступово еволюціонує від безпосереднього прийняття рішень до контролю, інтерпретації та оцінки результатів, сформованих алгоритмами.

Аналіз нормативно-правового забезпечення засвідчив, що в Україні лише починає формуватися система регулювання використання штучного інтелекту, яка поступово орієнтується на європейські стандарти. Прийняття стратегічних документів і розробка законодавчих ініціатив свідчать про прагнення держави створити ефективні правові механізми контролю, відповідальності та безпечного застосування ШІ.

В той же час, використання технологій штучного інтелекту вже активно інтегрується у різні сфери публічного управління в Україні, включаючи статистику, охорону здоров'я, електронні послуги, міське управління та публічні закупівлі. Застосування інтелектуальних систем сприяє підвищенню ефективності обробки інформації, оптимізації управлінських процесів, зменшенню адміністративного навантаження та покращенню якості надання публічних послуг. Водночас такі технології забезпечують більш високий рівень відкритості та підзвітності органів влади, а також створюють передумови для формування сервісно-орієнтованої моделі держави.

Однак впровадження штучного інтелекту супроводжується значним комплексом адміністративно-правових ризиків, які мають багатовимірний характер. Йдеться про інституційні, технологічні та соціально-економічні загрози, включаючи алгоритмічну упередженість, ризики порушення

конфіденційності даних, кіберзагрози, а також проблему невизначеності відповідальності за наслідки автоматизованих рішень. Особливого значення набуває трансформація ролі державних службовців, які дедалі більше виконують функції контролю та інтерпретації результатів, сформованих алгоритмами. Крім того, існує ризик зниження рівня довіри суспільства до державних інституцій у разі непрозорості або несправедливості алгоритмічних рішень.

Визначено, що у більшості розвинених країн застосування ІІІ охоплює як автоматизацію стандартних адміністративних процедур, так і реалізацію складних аналітичних функцій, пов'язаних із прогнозуванням, стратегічним плануванням та управлінням ресурсами. Досвід таких держав, як США, Естонія, ОАЕ, Велика Британія та Індія, свідчить про те, що інтеграція ІІІ сприяє підвищенню ефективності діяльності органів влади, скороченню адміністративних витрат, покращенню якості публічних послуг і зміцненню взаємодії держави з громадянами. Особливого значення набуває використання чат-ботів, цифрових асистентів і аналітичних платформ, які забезпечують оперативний доступ до послуг, підвищують прозорість управлінських процесів та створюють передумови для формування проактивної моделі публічного управління.

Обґрунтовано необхідність формування цілісної та системної національної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала баланс між інноваційним розвитком і гарантіями прав людини. Ключовим кроком має стати прийняття спеціального закону про штучний інтелект, що визначатиме правові засади його використання у публічному секторі, встановлюватиме критерії відповідальності за алгоритмічні рішення та регламентуватиме межі їх застосування. Важливим напрямом є також впровадження ризикоорієнтованого підходу до регулювання ІІІ, який передбачає класифікацію систем за рівнем потенційної небезпеки, а також запровадження процедур їх сертифікації, аудиту та контролю.

Окрему увагу слід приділити процесу гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами, зокрема положеннями Акта Європейського Союзу про штучний інтелект. Така адаптація передбачає впровадження вимог щодо прозорості алгоритмів, обов'язкового маркування контенту, створеного із застосуванням ШІ, а також встановлення обмежень щодо його використання у сферах, де необхідна безпосередня участь людини.

Загалом проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що ефективне використання штучного інтелекту у публічному управлінні можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує технологічні інновації з належним правовим регулюванням, інституційною спроможністю держави та дотриманням основоположних принципів демократичного врядування. Саме такий підхід забезпечить не лише підвищення ефективності діяльності органів влади, але й зміцнення довіри громадян до державних інституцій та створення передумов для сталого розвитку цифрової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла книга з регулювання ІІІ в Україні: бачення Мінцифри / уклад. Г. Румянцев. Київ: Міністерство цифрової трансформації України, 2023. URL: <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/Регулювання%20ІІІ.pdf> (дата звернення: 17.03.2026)
2. Бойко В. В. Правове регулювання штучного інтелекту: міжнародний досвід. *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. Т. 35 (74), № 2. С. 23-29.
3. Державні послуги онлайн. *Дія*. URL: <https://diia.gov.ua/> (дата звернення: 20.03.2026)
4. Дудко А.Г. Правове регулювання штучного інтелекту в публічному управлінні: виклики, міжнародний досвід та перспективи для України. *Актуальні проблеми політики*. 2025. Вип. 76. С. 16-21.
5. Індекс споживчих цін URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/infografika/2023/price/price_07_23_u.pdf (дата звернення: 19.03.2026)
6. Карпенко О. В., Карпенко Ю. В. Штучний інтелект як інструмент публічного управління соціально-економічним розвитком: смарт-інфраструктура, цифрові системи бізнес-аналітики та трансферти. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2257> (дата звернення: 20.03.2026)
7. Костенко І.В. Штучний інтелект у системі публічного управління: інституційні виклики, управлінські трансформації та нормативно-правові орієнтири. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2025. Серія ПРАВО. Випуск 92: частина 3. С. 206-212.
8. Мусій О.І. Використання штучного інтелекту у публічному адмініструванні: виклики та перспективи. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. Випуск № 06, 2025, частина 2. С. 392-399.

9. Нестеренко Г.П., Бойко В.В. Використання ІІІ при прийнятті рішень у публічному управлінні та відповідальність за них. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Том 35 (74) № 6 2024. С. 54-59.

10. Нова епоха кібершахрайства: Як ChatGPT може допомогти шахраям у крадіжках, шантажі та пропаганді. URL: <https://psm7.com/uk/security/nova-epoxa-kibershaxrajstva-yak-chatgpt-mozhe-dopomogti-shaxrayam-u-kradizhkah-shantazhi-ta-propagandi.html> (дата звернення: 28.03.2026)

11. ПриватБанк запустив перші в Україні біометричні pos-термінали. URL: <https://privatbank.ua/news/2020/8/10/1270> (дата звернення: 22.03.2026)

12. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text> (дата звернення: 17.03.2026)

13. Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.04.2024 № 320-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2024-p#Text> (дата звернення: 17.03.2026)

14. Соколік В. Д., Пащенко Д. В., Швець С. А., Башанова Н. Є. Правове регулювання використання штучного інтелекту в публічному управлінні: виклики цифрової епохи. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. № 4 (329), 2025. С. 31-36.

15. Статистика у смартфоні URL: https://www.ukrstat.gov.ua/document/pro_dodatok.pdf (дата звернення: 19.03.2026)

16. Товкун Л. В., Леонович М. Ю. Правове регулювання штучного інтелекту: міжнародний досвід та перспективи впровадження для України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №. 12. С. 278–282.

17. Тюря Ю. І. Правове регулювання використання штучного інтелекту на основі європейського підходу. *Juris Europensis Scientia*. 2022. Вип. 2. С. 141-145

18. У МОЗ розповіли про корисні онлайн-сервіси для отримання безкоштовних ліків та обстеження. URL: <https://www.cbinsights.com/research/artificial-intelligence-startups-healthcare/> (дата звернення: 19.03.2026)

19. Як штучний інтелект DOZORRO моніторить закупівлі. URL: <https://dozorro.org/blog/yak-shtuchnij-intelekt-dozorro-monitorit-zakupivli> (дата звернення: 20.03.2026)

20. AI takes office. Abu Dhabi unveils world's first AI-powered public servant at GITEX Global 2025. The Times of India. 2025. URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/world/middle-east/ai-takes-office-abu-dhabi-unveils-worlds-first-ai-powered-public-servant-at-gitex-global-2025/articleshow/124556927.cms> (дата звернення: 30.03.2026)

21. Andrea Shahal. IMF's Georgieva says countries lack regulatory, ethical foundation for AI. Reuters. 2025. URL: <https://www.reuters.com/business/imfs-georgieva-says-countries-lack-regulatory-ethical-foundation-ai-2025-10-13> (дата звернення: 29.03.2026)

22. Bannister F., Connolly R. Administration by algorithm: A risk management framework. *Information Polity*, 2020. Vol. 25 Issue 4. P. 471-490.

23. Charlie Hamer. Case study: AI implementation in the government of Estonia. Public sector network. 2024. URL: <https://publicsectornetwork.com/insight/case-study-ai-implementation-in-the-government-of-estonia> (дата звернення: 02.04.2026)

24. Clare Martorana. AI in Action: 5 Essential Findings from the 2024 Federal AI Use Case Inventory. U.S. Chief Information Officers Council. 2025. URL: <https://www.cio.gov/ai-in-action> (дата звернення: 02.04.2026)

25. Cob Poushter, Moira Fagan, Manolo Corichi. How People Around the World View AI. Pew Research Center. 2025. URL:

<https://www.pewresearch.org/global/2025/10/15/how-people-around-the-world-view-ai> (дата звернення: 28.03.2026)

26. Dubai unveils «Dubai Live»: An AI-powered command hub to digitally govern the city in real time. 2025. URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/world/middle-east/dubai-unveils-dubai-live-an-ai-powered-command-hub-to-digitally-govern-the-city-in-real-time/articleshow/124549282.cms> (дата звернення: 30.03.2026)

27. Elizabeth Moon. 5 AI trends shaping the future of the public sector in 2025. Google Cloud. 2025. URL: <https://cloud.google.com/blog/topics/public-sector/5-ai-trends-shaping-the-future-of-the-public-sector-in-2025> (дата звернення: 03.04.2026)

28. From Drug R&D To Diagnostics: 90+ Artificial Intelligence Startups In Healthcare URL: <https://www.cbinsights.com/research/artificial-intelligence-startups-healthcare/> (дата звернення: 19.03.2026)

29. Governing with Artificial Intelligence. The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: https://www.oecd.org/en/publications/governing-with-artificial-intelligence_795de142-en.html (дата звернення: 29.03.2026)

30. Kani Talabani. AI governance in governments: Chatbots in positions of power. Hot Topics. URL: <https://hottopics.ht/insights/ai-governance-in-governments-chatbots-in-positions-of-power> (дата звернення: 05.04.2026)

31. Kritica Gupta. Chatbot for Government services – Enhancing citizen support with data-driven insights. TARS. URL: <https://hellotars.com/blog/chatbot-for-government-services-enhancing-citizen-support-with-data-driven-insights> (дата звернення: 03.04.2026)

32. Mergel I. et al. Implementing AI in the public sector. *Public Management Review*, 2023 (advance online publication). URL: <https://researchportal.tuni.fi/en/publications/implementing-ai-in-the-public-sector/> (дата звернення: 15.03.2026)

33. Neumann O., Guirguis K., Steiner R. Exploring artificial intelligence adoption in public organizations: a comparative case study. *Public Management Review*, 2024. Vol. 26. P. 114–141.

34. Ranerup A., Henriksen H. Z. Digital Discretion: Unpacking Human and Technological Agency in Automated Decision Making in Sweden's Social Services. *Social Science Computer Review*, 2022. Vol. 40. P. 445-461.

35. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) PE/24/2024/REV/1 OJ L, 2024/1689, 12.7.2024.

36. Schiff D., et al. Assessing public value failure in government adoption of artificial intelligence. *Public Administration*, 2022. Vol. 100. Issue 3. P. 653-673.

37. Ved Ghulghule. Washim police launch AI powered video call system for direct citizen access to ASP. *The Times of India*. 2025. URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/city/nagpur/washim-police-launch-ai-powered-video-call-system-for-direct-citizen-access-to-asp/articleshow/124643627.cms>

(дата звернення: 30.03.2026)

38. Virtual Assistant for Public Services. The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <https://oecd-opsi.org/innovations/virtual-assistant-for-public-services> (дата звернення: 05.04.2026)

39. Vivek Narayanan. AI to assist in city police services. *The Times of India*. 2025. URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/city/chennai/ai-to-assist-in-city-police-services/articleshow/124676188.cms> (дата звернення: 30.03.2026)

40. Wirtz B. W., Müller W., Weyerer J. Artificial intelligence and public Sector: a research agenda. *International Journal of Public Administration*, 2021. Vol. 44(13). P. 1103–1128.